

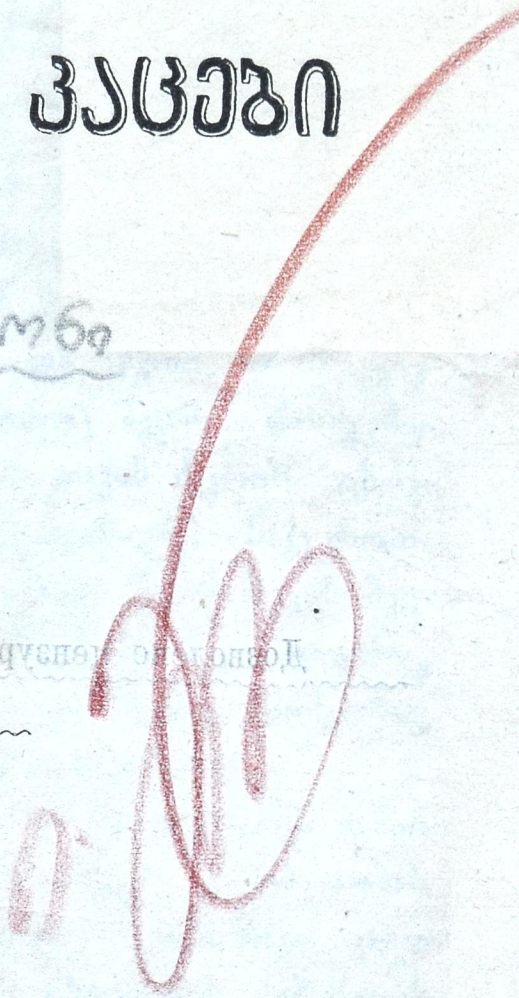
ზ. ჟ.

გაერქენილი კაცები

სენ-ლიმონი

30819

МОСКОВСКОЕ ОБЩЕСТВО ЛЮБИТЕЛЕЙ КНИЖНОСТИ 27 мая 1893 года

თფილისი

სტამბა ე. ხელაძისა (I) Типография Е. ХЕЛАДЗЕ.

1893

გამორჩენილი კაცები.

მეოცნამეტე საუკუნეს—ევროპის მეცნიერ მეისტორიანი „დიდებულ საუკუნეს“—უწოდებენ. ამ საუკუნეში საფრანგეთმა ერთი ათად წადგა ფეხი წინ. ამ საუკუნეში ყველგან აღმოჩნდა შესანიშნავი კითხვები, ყველგან მყარდებოდა მშვიდობიანი მხარეები, მშვიდობიანი გამგეობა და სხვანი. ამ საუკუნეში ბევრს უხეირო წესებს მოკლდა ბოლო, ბევრს რასმე მიეცა მოსპობის დასაწყისი. ერმა იწყო თავის ძველის ცხოვრებიდან გამოსვლა და დღესასწაულ-ბედნიერება საჩქუნოთ. ამასვე საუკუნეში დაიბადნენ მთელი რიგი შესანიშნავის მეცნიერებისა: კოლტერი, ჟანჟაკ-რუსო, კონდრსე, დიდრო, დალამბერი, გოლბახი, გელგეტიუსი და სხვანი, რომელნიც დაუცხრომლად მოღვაწეობდნენ და მეცადინეობდნენ.

საფრანგეთს ბევრი შესანიშნავი ზირობი დაებადნენ მამინდელ გაუბრწყინდნენ. ამათ დიდი დაკალება დასდეს კაცობრიობას და სწორეთ ამათსავე მოხებით დაიბადა შესანიშნავი კაცთ მოყვარე სენ-სიმონი, რომელსაც თავის ცხოვრების უზირკლეს მიზნათ კაცთ მოყვარება ჰქონდა გამხდარი, ერთმანეთის სიყვარული, პატივისცემა, მშვიდობიანი ყოფა ცხოვრება, უბრძოლოთ, რათა ერთი ერთი მოკრისაგან არ დაინთქას, მეცნიერების გაბრწყინება, ერში ამის თანხმად ახალ ცხოვრების წესების დამყარება, რომლის ნატკრათივით მაცხოვრის ქადაგებიდამკვიწყება:—გიყვარდეთ ერთმანეთი, ერთმანეთს დაეხმარეთ, სნეულთა და ტიტკელთა უპატრონეთ და განკურნეთ.

სენ სიმონი დაიბადა 17 ოკტომბერს, 1760 წელს, ეს იყო შვილის შვილი მეთვრამეტე საუკუნის მწერლის გენრი სენ სიმონისა, რომელიც დიდად მდიდარი იყო. მიხაილუვის სიტყვით: „სენ სიმონი გრაფის შთამომავალთაგანი ყოფილა. მიშლეს სიტყვით სენ სიმონი ამბობდა: რომ ჩვენ კარლ-დიდის შთამომავალი ვართ, და ნამდვალადაც ეს შთამომავალი უნდა იყოს ლიუდოვიკ მეცამეტისაო. ნახევარი შეიძლება სენ სიმონის მდიდარის ბიძისა ამის მამას უნდა ჰგებოდეს, მაგრამ ეს არ მოხდა, რადგანაც მათში უთანხმოება ჩამოვარდა და გაიყარნენ. სენ სიმონის მამაც დიდის შეძლების პატრონი იყო. 16 წლის უმაწვილმა გამოჩენილს დალაშქრთან სიარულს თავი დაანება და სამხედრო სამსახურში შევიდა, თავის მამის ჩხევით. ეს ძლიერ მხიარულად ატარებდა თავის დროს, ისე, როგორც საზოგადოდ მოსწონდათ მდიდრის შვილებს, რომელიც მის მაგიერ რომ თავის ქონება სასარგებლო საქმეებს მოახმარონ, ფლანგკენ მას სხვა და სხვა ცხოველურ მოთხოვნილებათა დასაკმაყოფილებლად. სენ სიმონიც გამოსცადა ამ გვარი ყოფა ცხოვრება და აღიარა იგი ფუჭად.

მთელის საფრანგეთის მაღალ წოდების შვილები ამგვარ ზინძურებაში ატარებდნენ და იხრჩობდნენ თავებს: ასე, რომ ერთის მწერლის სიტყვით სრული გაარყვნილება არსებობდა მაშინდელ საფრანგეთის მაღალ-წოდების ერში. 1779 წელს სენ სიმონმა თავი დაანება სამხედრო სამსახურს და ჩაერთა საფრანგეთის არისტოკრატთა ახალ-გაზღვებში, რომელნიც მტირედ თავისუფალ მოაზრებდნენ და მის მეხსებით მიდიოდნენ დასაზმარებლად ამერიკაში, სადაც გაცხარებული ბრძოლა იყო გაე მართული ამერიკელთაგან თავისუფლებისათვის. აქ, ამის საქმე იკვად მიდიოდა, თუმცა კი, როგორც თვითონ სწერს: ვერ სამსახურისათვის ის მზად არ ყოფილა, მაგრამ

„შე გავიცანი კაცობრიობის გონებითის წინ მსჯელობის საქმე, სწერს იგი-და ამიტომ ჩემს უმთავრეს მოვალეობათ კაცობრიობის განვითარების სამსახური გავხსნა და ჩემს სავალდებულო საქმეთა.

„ამ აზრებს დაუფლავად ემსახურება, ისე რომ ძილსაც ვი იკლებდა, რაის გამო მოსამსახურე დილით ადრე აღვიძებდა და ეუბნებოდა: გრატულა! აზრდნდით, დღეს თქვენ დიდი საქმე უნდა გააკეთოთ. ამერიკაში ყოფნის დროს ამან დაახლოებით შეისწავლა ამერიკის ერის ცხოვრება და სოციალური მდგომარეობა. ომიანობის დროს ის ინგლისელთ ჩაუარდათ ტყვედ, ამ ტყვეობის დროს სენ სიმონმა დაიწყო სხვა და სხვა წესდების შედგენა, რომელთაგანაც ერთი წესდება მექვიან კიტ-კორალს წარუდგინა, შესახებ ორის ოკეანის შეერთების, უდიდესის - აზრების საშუალებით, მაგრამ ეს არ იქმნა სიმონის გამო შეწყინებულად. ტყვეობიდან განთავისუფლებული მალე დაბრუნდა საფრანგეთში, სადაც ამას მისცეს პოლიტიკის ხარისხი, ამ დროს ეს იყო 23 წლისა.

შინაური ცხოვრება ამას მალე მოსწყინდა. 1785 წელს გამგზავრა გოლანდიაში. იქ მეცადინეობდა საფრანგეთ-გოლანდიის ექსპედიციის შედგენას, მაგრამ კერძ ეს მოახერხა და მიტომ ისევე დაბრუნდა თავის სამშობლოში. 1787 წელს წავიდა ისპანიაში და იქურ მართველობას წინადადება მისცა, რომ შეეერთებოთ ლეგიონი უცხო ხალხთაგან, ორის ზღვის შესაერთებლად. სწორედ ამ დროს საფრანგეთში მოხდა დიდი რევოლუციის და ამიტომ სენ სიმონი დაბრუნდა თავის სამშობლოში. იგი სწერს: — „შე რაღა ვხედავდი მეულის წესების დარღვევას, ერთის მხრით მსურდა რომ ჩაკრეულიყავი რევოლუციის საქმეებში, მაგრამ მეორეს მხრით მეჩივებოდა“. ამ ხანებში ეს პირი ბეკრ-ნაირ კითხვების აზროვნებაებმა შეიზურეს, ბეკრს რამის კითხვებს ამჯერად ის თავის თავს და კრიტიკულათ

ხსნიდა და აჩვენებდა მათ. პოლიტიკურის მოღვაწეობით მას მალე შეეძლო სახელის მოპოება; საჭირო იყო მხოლოდ მიმხრობოდა კარის კაცთა დასს, რომელნიც რევოლუციონერთა წინა გაუქმებას ცდილობდნენ. მაგრამ იგი არც ერთ დასს არ მიეკუდლა და სულ განმარტოებულ გზას დაადგა, ეს საგანი იყო მის ეკონომიური და ფინანსური მხარეების განვითარება.

ამ დროს იყიდებოდა მართებლობის საგვარტომო მამულები, ამან დაიწყო ამ ადგილების შესყიდვა. მალე ეს გახდა ერთ ამხანაგობის წევრთ, რომელ ამხანაგობის უფროსად ერთი ვილანტ პრუსიის მდიდარი პირი ირჩებოდა. მამულების შექენა და ამ საზოგადოების მიკუდლება მას გაუხდა უმთავრეს საგნათ. აქ სენ სიმონმა თავის კაპიტალის მეოხებით დიდი სიმდიდრე შეიძინა. ამ სიმდიდრით მას სურდა, რომ დიდი-სარეველო საწარმოებელი გაეკეთებინა და ამის მეოხებითვე უნდა დაეარსებინა შემდეგი დიდი, რიგისი სამეურნეო სასამწავლებელი.

1797 წელს ამან უკვე თავის მიზანს მიაღწია, მან დაიწყო ერთი სამრეველო სასახლის კეთება, მაგრამ ეს სისრულეში ვერ მოიყვანა, ამ შენობის ნაშთი დღესაც არის. იგი სწერს ამის შესახებ, რომ ამხანაგი მალატობდა. — „მე მეგონა ჩვენოერთავე ერთის მიზნისანი ვიყავით, მაგრამ საქმესხანად ერთად აღმოჩნდა“ რადგანაც ამის ამხანაგი მიდიოდა ტუტუიან გზასკად და მიესწრაფოდა იმ ჩირქით და ლაფით მოსკრიფს მოედანს, რომლის შუაგ სიმდიდრეს საწყლის ერის გამხარის ძეგლებიდან უკვდავების ტაძარი აუგია. სადაც სუფიას შიში, ჯათა და დაწითლება ღარბობა. სენ სიმონი ვი მიეშურებოდა იმ უმაღლეს წერტილზე, სადაც აღმართულია მთელი სოფელიო ერის სახელოვან თანასწორობის, მშვიდობიანობის და მეცნიერების შეილებთაგან აღმართული ტაძარი.

სენ სიმონი გაშორდა ამხანაგებს, თავისი წილი ფული მიიღო, დასაჩხენი ამხანაგმა მიითვისა და აჩაპითარი კალი არ გადაუხადა მოკალეებს. მოკალეებმა იჩიულეს ითხოვეს ნამეტურ სენ სიმონის დახატობებს. ამას ბეკრი ებუქებოდა მის გამოც, რომ ამან იყიდა წმიდა ღვთის მშობლის ტაძრის სახურავი, რომელიც იმ დროის რევოლუციონერებმა დაიხმეს და გაჭედეს იმ აზრით, რომ ამ სახურავის ფულით ეხელმძღვანლათ, ტორგის დროს მარტო სენ სიმონი გამოცხადდა, სენ სიმონისაგან ეს უცხო საქმე არ უნდა ყოფილიყოსო, წადგანაც 12 წლის იყო, როცა ამან თავის მამას შიარების მიღების გამო უარი გამოუცხადა. საქმე ისე მოიძაბოდა, რომ მოკალეებმა სენ სიმონის დახატობებს სასტიკათ მართხოვეს და მთავრობაც დაუბოლდა. ამ დროს სენ სიმონი შარყუში არ იყო და შეცდომით ამის სასჯის პატრონი დახატობებს, გაიგოთუ არა ეს ამბავი, იგი საჩქაროდ მოვიდა შარყუში, სასჯის პატრონი განთავისუფლებინა და თვითონ ჩაჯდა სახატობებში. დახატობებზე იმდენს ხანს დარჩა, რომ კინაღამ მოკვდა, მაგრამ დაღვა მცხრე ტრემიდორომ და სენ სიმონი განთავისუფლებულ იქნა სხვა პატრონებთან.

ამ პატრონებში ბეკრი გამოჩენილი ვაჭრები ერთი, სხვათა შორის კონდოროსე, რომელმაც დასწერა ბეკრი წიგნები კაცობრიობის გონებითის წარმატებისთვის. სიმასპენი, რომელმაც დასწერა „საუკუნე მონება“ ანუ ქრისტიანობის გადასხვაფერება. სენ სიმონმა აქ წერილი მიიღო ქაღალტონ რედაქციისაგან. საკვირველია, რომ ამ პატრონობის დროს ესენი სულით არ დაეცნენო. ვალტერის და დიდროს დიდის თაყვანებისაგან ესენი დაჩხენი მტკიცედ მცხრამეტე საუკუნის საჩემოების სიმბოლოზედ.

ამას შემდეგ სენ სიმონი დიდ უწყაღებს აქცევდა ხალ-

ხის მოძრაობას. მალე ამან შეადგინა კრტული პროგრამა თეზიკო-პოლიტიკურის მოძღვრების განვითარების შესახებ, რომლის წინ-მსვლელობას საზოგადოებას ავალუბდა, საზოგადოების სახელით უნდა წადგას ფეხი წინაო. ამან დაიწყო მეცადინეობა ბიბლიოთეკებში, ქუჩა, ქუჩა, ის სხვა & სხვა მეცნიერულს წიგნების კითხვას არ სჯერდებოდა. მან დაიჭირა სახლი პოლიტესინიურ უმაღლეს სასწავლებლის ახლო და დაიწყო მეცადინეობა იქაურ პროფესორებთან, & იქონია მათთან დაახლოებული კავშირი, მთელი სამი წელიწადი ეს მეცადინეობა თეზიკოლოგიურის & ანატომიურის მეცნიერების შესწავლაზე, ამ მოძღვრების გასავითარებლათ ეს არაფერს არ იშურებდა. ამავის შესწავლის მეორებით სენ სიმონი დაუახლოვდა საქმიო სკოლის პროფესორებსაც.

1801 წელს გადავიდა ერთს პროფესორის სახლში, სადაც მან უფრო კარგად შეითვისა ეს საგნები. ამ მეცნიერების შესწავლის შემდეგ მან დაიწყო მეორედ მოგზაურობა ანგლიაში, გერმანიაში და შვეიცარიაში. ამ მოგზაურობის დროს უკეთ გაიცნო ის მეცნიერებანი, რაც თავის სამშობლოში ჰქონდა შესწავლილი, ეს ნათლად დაწმუნდა, რომ უკუგან უკუამეცნიერებანი ბავშურს მდგომარეობაშია მოთავსებულიო. რადგანაც უმეტესი ნაწილი ამ მეცნიერებათა წარმომადგენლნი უკუა სამეცნიერო მოსაზრებას მისტიკურ დედა აზრებზე აფუძნებენო, ამიტომ ესენი ცალის ხელით თუ რასმეს აკეთებდენ & მატებდენ კაცობრიობასა, მეორეს მხრით უფრო მეტს ვნებდნენო, რადგანაც უოკელ მეცნიერებათა ახსნას ესენი მღთის განგებით ხსნიდნენო. ეს განგება მათ უკუამეცნიერებაში შეიტანეს, ნიუტონი, გალილეი და სსვანიც-კი ვერ ასცდნენ ამას. უამისოდ ვერას გააწყობდნენო, თეზიკოლოგია და და ანატომიაც კი ამის წილობად გახადესო.

სენ სიმონი ამის საწინააღმდეგოდ მეტადინებდა, მაგრამ დიდის სიფრთხილით. მას დიდათ სურდა, რომ იმ დროის მეცნიერების ესეთი მიმართულებისაგან განთავისუფლებულიყო იგი და წმინდა მეცნიერების გზაზე დაბრუნებულიყო. თავის დროს ამან შეიტყო ცოლი, რომელიც იყო ერთ მის ამხანაგთაგანის ქალი, ამ ქალის ცოლება ისე არ უნდოდა, როგორც მის დახმარება, რადგანაც ეს ქალი იყო ვრცად მომზადებული და მასთანავე მსწავლელი. შარლოტა კორდს, როლანს, სტალს და სხ. დედათა ამ ქალზე დიდი გავლენა მოქმედებდა. ეს შემოსილ იყო მათი მოღვაწეობის აზროვნებით, ამ ქალს ყველა მეცნიერები და პრაქტიკოსებიც იცნობდნენ. ეს მწერლობა კიდევ და ბევრი წიგნებიც დაუტოვებია. სენ სიმონმა პირველათ გამოჩენილ ქალს სტალს მისცა ცოლის თხოვნის სურვილი, სტალმა უარი უთხრა. ცოლის შერთვის შემდეგაც ამის სახელში იკრიბებოდნენ მრავალნი მეცნიერნი, პრაქტიკოსნი, ფილოსოფოსნი და საუბრობდნენ. მათ საუბრის დროს სენ სიმონი ყოველთვის ჩუმი იჯდა და სილარობის შესახებ საუბარს თავს უურს ადევნებდა და ინიშნავდა, მის წინაშე დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა ხალხურ სილარობის შესახებ საუბარს, ნამეტურ მას ზოგიერთ იმ დროის ეკონომისტების მოძღვრებანიც მწარედ აფიქრებდნენ. ამის მეორებითა მან დაიწყო ნატურა სილარობისა, ნეტა მაცდევინა თუ რა არის სილარობე, რა ბჭუალები აქვს, რა სულის შემხუთავი ძალა აქვსო, ეს ისურვა და კიდევ მიაღწია მათათვის ნატურას.

მან დაიწყო მარჯვნივ და მარცხნივ ფულების ხარჯვა, მაგრამ უბრალოდ კი არ ფანტავდა. ბევრს ალაგას უადგილო გლეხებს ადგილი უყიდა, ბევრს ალაგას მათხოვრები დაიხსნა მათხოვრობისაგან, ბევრს მოსწავლეს მისცა დახმარება და სხვა მრავალი ამისთანა საქმენი ჰქმნა. ამისთანა საქციელი ცოლს

არ მოსწონდა, მის მეუბნებით ნახევარი ჭიქა ჭმარს გამოსართვა და გაეყარა. ერთის წლის შემდეგ სენ სიმონი უკვე ცარიელი დაჩნდა. მან გამოიტყვალა სასულიერო დანიშნულება სიმონი, გამოიტყვალა გრაფის წოდება და ჩაერიცხა პარიზის მოქალაქეთა დასში. სენ სიმონის საქციელი ბევრს მის მტრად მძალე წოდების პირთ არ მოსწონდათ! სენ სიმონი მალე დიდს სილატაკეში ჩავარდა, ის შევიდა სასემინარიუმში, გადამწერლათ, წილიწადში 1000 ფრანკით. წერამ თავი მოახერხა, ავანტურა გახდა, გვამიდგან სისხლი ამოხდილდა, ამ დროს მის გამომხინდა წინანდელ ერთ მოსამსახურეთაგანი, რომელიც მასთან სიმდიდრის დროს მოსამსახურეთ იყო. ამან სთხოვა სიმონის თავის მხრით დახმარება, სიმონმაც მიიღო, ეს მოსამსახურეთური წლის შემდეგ გარდაიცვალა და სიმონი ისევ სილატაკეში ჩავარდა. 1812 წ. ს. სიმონი მთელი 15 დღის განმავლობაში ცარიელ პურს სჭამდა და წყალს სვამდა, ხანდახან ესეც არ ჭჭონდა. უგანასკნელი ტანისამოსიცი გაჩევიდა და მთელი პანთონი სულ უბრალო ტანისამოსით გაატარა, სახლში შეშა და ცუცხელი თვალით არ უნახავს. ეს სიმონის შვილი ასეთ გაჭირვებაში იყო, ამას შექმლო მართკუთხედისაგან დახმარება უთხოვნა, ცხადია, რომ მართკუთხედაც დახმარებოდა, როგორც დიდის გერცოგის სენ სიმონის შთამომავალს, მაგრამ ეს არ იწებოდა. ამ დროს ეს მიხვდა იმ ეკონომისტთა ხსენებას, რომელნიც თანა შედროულად წესების ძირითადი ცვლილებას თხოულობდნენ. ამბობდა: „მე დაუარწმუნელი ამ ჭეშმარიტებაში, რომ ვიდრე ეს წესები არ შეიცვლება, მინამ ხალხი თავის გაჭირვებიდან ვერ გამოვა.“ იმავე დროს მან ვიდევაც შეადგინა ვერცელი ეკონომიური მოხსენება, თავის წესებითა; სადაც ეს საწყადი ერის დახმარებას უწყობდა და საჭიროებს. უკვლავური მათის დახმარებით

მიდის წინაო და ესენი ვი მით ვერ სარგებლობენო, ესენი მეტად
სასარგებლო წევრნი არიან საზოგადოების, მაგრამ საუბედუ-
როთ საფრანგეთში მათ არაფერი ხმა არა აქვსთა!.. უამათოდ
ვი შეუძლებელია კეთილ-მყოფობა, რადგანაც თავისუფალი
მრეწველობა უთანასწოროდ ყოვლად შეუძლებელია რომ წინ
წავიდესო. გაკვირებული იყო ამის შესახებ, რომ ამისთან
უსწორ მასწორი წესები დამკვიდრებულია, რად არიან საფრან-
გეთში ამდენი ღარიბი სალხინო? რად არიან ისე ცარიელად
დატოვებული? ვატი დახადებულია, იმას ხელიც აქვს,
იმას ჭამა, სმა უნდა, მიეცეს მას მიწა, რომ იმუშავოს და
იცხადონ. მაგრამ მიწას არავინ აძლევს ამ საწყებს,
მისთვის ვი არა, რომ საფრანგეთში მიწა საძეოთი არ არის,
რამედ მისთვის, რომ მას სხვა პატრონები ჰყავს, სხვას
დაუხმებია, ამ დახმებისათვის საფრანგეთის კანონ-დებულება-
საც ხელი შეუწყვია და მის მეოხებით შექმნილა კაპიტალი,
საწყალი სალხი ვი ამ სიდიდის მონურს მონად გამხდ-
რან!..

მთელი ვაჭარბობის სიდიდით მიწილი მადის, უკე-
ლანფერს მიწა იძლევა. მხლელად საჭიროა შრომა, მამ მიწას
რატომ არ აძლევენ იმ ზირებს, ვისაც შრომა უნდათ. ნუ თუ
ღირსი არ არის ის, რომ თავის საკუთრება ჰქონდეს? სიმ-
დიდის მეოხებით ამ საწყალ მშრომელ ერს მიწის მაგიერ რაღაც
ფაქიზ ნივთების კეთებას აძლევენ, ამასაც ნახევარ ფასად,
ნახევარი რჩება საწყალის შრომის სამაგიეროდ ჩაჩხს, რადგან
მან ამას საქმე მისცა. რაღაც ნივთების გასაკეთებლად, რომლის
მეოხებითაც მშრომელმა თავი უნდა იჩინოს. ამ საწყალს სალხს
რომ გაგონება და ძალა ჰქონდესთ, ესენი რომ ნივთებს დაუპა-
ტრონონ და ერთმანეთის საჭირო ნივთებს ერთმანეთს უცვლი-
დნენ, მაშინ ვნახდით რას გააწყობენ ეს ჩაჩხები თავიანთის
თანხით! ამით კაპიტალი უქმად დაჩხება, მას თავის ძალა

წაუა. ახ! საწყალო საფრანგეთის მშრომელთა ერთი, რომ ასე ეწვალებით თავ-დადებულად და ხშირად კი მშვიკრები ხართ და გაჭირვებულნი. ამისათვის მე დავაფუძნებ ახალ სწავლას, ახალს ძმობას, რომ მის მეხსებით მრავალთ მოეწმინდოსთ თვალდგან მწუნარების და გაჭირვების ცრემლებით. ამ სწავლასაც მალე შეუდგა. სენ სიმონი ამ დროს იქმნებოდა 42 წლისა, ეს პირველად გამოვიდა მწერლობაში. პირველი ამის წიგნი იყო ყენგვის მცხვრებთა მიმართ, მეორე ამის თხზულება გამოვიდა 1807 წელს, სახელდობრ: — „შესავალი სამეცნიერო მოღვაწეობისა მეცნარამეტე საუკუნეში“. პირველ წიგნში განმარტავს, რომ გამოეობა ღ უფლება მხოლოდ ეკუთვნის განათლებულს ერსო, თვით გამოეობას ამის მეტი მიზანი რა უნდა ჰქონდესო? საზოგადოების მართვა და გამოეობა განონის ძალით ხეირიან პირებს უნდა ეკუთვნოდესო, ამ პირებს საზოგადოების სიკეთის გარდა სხვა არაფერი არ უნდა ჰქონდესთ მიზნითაო. ეს აზრთვნებად რომ ასეთი დედა აზრების მოხერხებით დაფუძნდება ჭეშმარიტი დედა აზრებიც ფიზიკურის მეცნიერების მოკვლინებისაო. მის მეხსებით ყოველი კერძო პირის ინტერესის დაცვა წარმართულ იქმნება საზოგადო ინტერესების დაცვასთან ერთადაო. ეს უნდა იყოს საკვალდებულა მეცნიერის ფილოსოფოსის, მოქალაქის, ამის გარეშე აზრთვნება და მეცადინეობა ფუჭად ჩაივლის მომავლისთვისაო.

აქ სენ სიმონი დიდის შეხვეებით ღ გიცხვით ეხება ომს, ომის დამწეებთ ღ მის მოღვაწეებთ. ნეტა რა სიკეთეს სთესვენ ამის მსურველნი ღ მნატრელებნი ქვეყანაზედ, რა საკვირველია კარგს არაფერს, რადგანაც ყველა კარგ კაცებს ხოცვენ, ამ დანოცილებმა კი ისიც არ იციან თუ ესენი რისთვის ინოცებიან. ასეთ ველურ ყლავტა წყვეტას მეცნიერების მეხსებით

მალე მოელება ბოლოკო. კეთილდღეობას და მეცადინეობას მხოლოდ მშვიდობიანი ერი წასწევს წინაო. დრო არის რომ საფრანგეთის სამხედრო მოძრაობას ბოლო მოეღოს და მეცნიერებამ გაიმარჯვოსო. ისიც მალე იქმნება, როდესაც რომის შაშა დაწინაურდებაო. ქონებრივი უფლება მშრომელ ერს უნდა ეკავოს და სულიერი გამგეობა მეცნიერებასაო. ამის მეორებით ზოგიერთი მწერლები ამბობდენ, რომ სენ სიმონი ჯერაც არ ყოფილა ხეირიანად გონება გახსნილიო. ამას ვაგრძობ და სწავლამ მთელს საუკუნის განმავლობაში ბევრს მეცნიერების დასაწყისს მისწვდა და ვაგრძობ. ესეა ეს ხელ მეორედ უნდა იქმნას ხელ-შესებულნი და ვაგრძობ: მეცნიერებს, ჩვენ საზოგადოებს თავად უნდა უყურებდეთ, ეს ბეჭდითად აღეკონებს თავად-ყურს რომის საუკუნის განმავლობაში ვაცობრიობისი გონებითი წარმატების მოძრაობის საქმეს, ბეკონის და დეკარტის მოძღვრებას და მისს დამარცხებულთ დედა აზრებს. ნუტონისა და ლოკის დროის გამოწვევებს ბრძოლისაგან აღდგენულს ვითხვებს, რომელიც ბუნების მეცნიერების მეორებით თეორეტიკულად გამარჯვებით გათავდა.

კონდრსეს დედა აზრებსედ დაფუძნებული სამუდამო განვითარების შესახებ ს. სიმონი ხატავს პრინციპის სურათის იდეას და მის კვალ და კვალ ცვლილების მიმოსვლას ვაცობრიობის გონებით განვითარებაში; ეს ხედავდა ამას თვით კერძო თავიანთის დროიდან სკოლატიდის, ასეთსავე ხანს უჩვენებს ქრისტიანობის შემდეგი დღეების დროიდან. უჩვენებს იმასაც თუ ამ მოძღვრებამ როგორ იწყო უკან ვრდომის რაღა მას სწავლულებმა ზურგი აუქციეს და თავიანთის მოძღვრებით წმიდა გონებას და სამღვთის მეტყველო მოძღვრებას დაუმორჩილნენო. აქვე ეხება ეს ერთმანეთის სიყვარულს, რომელიც ვაცობრიობის ერთ უმთავრეს ძალას უნდა შეადგო-

ნდესო. ყველაზედ ბედნიერი არ არის, ვინც მუშაობს ღ
სხვის ნაშრომით და ტაციობით არ სცნოვრობსო. კაცობრი-
ობა ყოველ ნაირის სიტყბებით დასტოებულდა, რომ ცუდავო-
ბა არ არსებობდესო, ცუდი ხალხი ის არის, რომელნიც არ
მეცადინეობენ თავიანთ საკუთარ ცხოვრების გაუმჯობესობა-
სო. ყოველი პირის მოკალაობას ის უნდა შეადგენდეს, რომ
ამით ამ ცუდათ მყოფ ხალხს უჩვენონ ღ კაცებინონ თავიანთ
უმნიშვნელობაო. ამით სენ სიმონს ძლიერ სურს კაცობრიო-
ბის პრეგრესიო, ამობს მიშლე, ამის პრეგრესი არის ის,
როს მიწა ცუდათ მყოფს ხალხს ჩამოერთვას ღ მშრომლებს
გადაეცესო, დანაწილდეს ნატერ-ნატერ ღ ძლიერ იათათ მიჭვი-
დონ უმიწა-წყლელ გლეხებსო.

ამაში მდგომარეობს სენ სიმონის ლტოლვილებისნი,
მის უმთავრეს საწმინტებათ ის იყო გამწვეული, რომ
შენ სხვა ისე უნდა გიყვანდეს საქმით, სიტყვით ღ ქონებით,
როგორც შენი თავიო, ამ პრეგრესიების დროს სენ სიმონმა
ბევრი რამ რთული ვითხუბი განავრცო მხეობით მხარეების
შესახებ და თვითონაც უფრო ვრცელი, ნათელი შეხედულება
მიიღო მას ზედ. 1812 წელს მისმა ოჯახმა მცირე პენსია
დაუნიშნა ს. სიმონს, რომელიათაც ამას შეძლო როგორმე
ცდოვრება ღ მუშაობა. ამ დროს მას ჭყავდა დახლოებული
მეგობარი, თანა მშრომელი, როგუსტ ტიერი, თავის დროის
გამორჩენილი მესტორი, ღ ბევრის ისტორიულის წიგნების
ავტორი. ს. სიმონმა ამის შემწეობით 1814 წელს დაბეჭდა
ერთი წიგნი შემდეგის სათაურით: „როგორგანიზაცია ევროპის
სახეგადლებათ“ ანუ უსაჭიროესი საშუალებანი ევროპის
სხვა და სხვა ერთა პოლიტიკურათ შეერთებაზედ, ერთად
ყველა გვარ-ტომობის. ამ შრომის მეორებით სენ სიმონის
მწაფეთ ხდება გამორჩენილი როგუსტ კონტიც, საფრანგეთში

პოზიტიური ფილოსოფიის დამფუძნებელი. ამ პირის დამოწა-
ფება ს. სიმონის წინაშე მით უფრო დიდს მნიშვნელობით
უნდა მივიღოთ, რადგანაც ოგუსტ კონტი მსოფლიო პირია, ამას
დიდ მნიშვნელობას აძლევდნენ ჟონ სტუარტ მილი და ლუისი.
სენ სიმონი თუმც დიდს გაჭირვებაში იყო, მაგრამ იგი
მანც წიგნ წიგნზედ ბეჭდავდა და მით აფუძნებდა საფრანგეთ-
ში თავის მოძღვრებას. ეს საზოგადოებას რჩ ნაწილად ქყოფს,
მშრომელს და არა მშრომელს. მომავალი მშრომელს ერს ეკუთვნის.
აქედამ წარმოსდგება შრომის გარჩევა: არტისტის შრომასზედ,
რომელნიც კაცის გონებაზე მსოფლიდ გავლენით მოქმედებენ,
მეცნიერების შრომასზედ, რომელსაც წინ მიჭყავს კაცობრიო-
ბის გონებითი აზროვნება, და მწერლების შრომასზედ, რომე-
ლსაც მოძრაობაში მოჭყავს ჩვენი ძარღვებიო. წინედ ეგონათ
რომ საზოგადო ცხოვრების ცვლილება მსწავლეულების მეხე-
ბით მოხდებაო, მაგრამ ეს ასე არ იქმნა, რადგანაც მეცნიერებო-
ბის ძალავენებას მოკლებულნი არიანო. იგინი თვით საჭირო-
ებენ დახმარებას, მწერლობაც ხომ არ არსებობს, მწერლობაც
ისე არსებობს, როგორც ხელოვნება ხელოვნებისათვის და
მეცნიერება მეცნიერებისათვის. მსოფლიდ იგი არსებობს საზო-
გადოებისათვის და სწავლობებს და თაროთვდება ერთის კელუ-
რის ნაწილის ერის სასარგებლოდ. ს. სიმონმა მიჭმარო-
თ მწერლებს და მოახსენა, რომ დროა ამოკარდეს ეს უწესობა
და შრომის მეუობა დაფუძნდესო. სენ სიმონის და მის მოწა-
ფეთა შემდეგ დევიზით ეს გახდა, ყველაფერი მრეწველობის
საშუალებით მშრომელთათვის უნდა არსებობდესო, სწერს
კიდევ: —, კერძის ერნი ერთად უნდა შეერთდნენ. მათ საერთო
პალატებს რიგიანი პირები უნდა განაკებდნენ, ესენი უნდა
ზრუნავდნენ ერის ინტერესებზეო, ამათ უნდა დააფუძნონ
საზოგადო წესები და რიგებიო, სინდისის ზომა, ნამუსი,

და შატრის ტემა, ამით უნდა უზატონონ სკოლების საქმეს, ჰაკუმების აღზრდა-გავრითარებას, ამით უნდა აღდგინონ საზოგადო მოწალი, ყველას უნდა მიანიჭონ სრული თავისი უფლება, სარწმუნოებისა, გვარ-ტომობისა, ჩვეულებისა და მსხობით მხარეებისა. განვითარების აღდგინება ორანტურების და ანგლიელების მეოხებით შეიძლება, ესენი თუ ვი შეიძლება შეერთებას და ერთ საზოგადო მარლამენტსა დასარსებენო, მამინ ყველაფერი მოხდებაო.

ამ კაკშირის უმთავრეს მიზნათ სხვა და სხვა ერის უფურადღების მიზურება უნდა იყოსო, რომ ესენი მათ მთარბელობას ეძებდნენ, ყველა ერის კონსტიტუციალური მარტუელმის წინაშე. რომელი ერთი ვი მიიღებს წარმომადგენლობითი მარტუელობას ისინი მამინვე გავზავნიან თავის დებურატებს ევროპის საზოგადო მარლამენტში, რა ვი ესენი მოხერხდება მამინ ევროპის ერის საქმეს წაიწკვს წინა. უხზობროთ, უომოთ, უზოლიტიკოთ, ურევოლიუციოთ... ევროპის განათლების მეძიებელს ერს თუ სინდისი აქვთ და იგინი დიდს მძურს მოძღვრებას ექვემდებარებიან, მამინ ესენი ამ აზროვნებას ზურგს არ უნდა უქვევდნენ, და თუ ყველას დავიწყებათ ესენი და მათ მხოლოდ საკუთარი საქმეებით აწუხებთ, მამინ მათ რაღა მოეთხოვებათ, და ეს მათ სინდისზედ იყოს დამოკიდებული. 1803 წელს სენ სიმონმა გამოსცა ერთი თხზულება, სადაც თხზულობდა, რომ სახალხოთ ხელის მოწერა უნდა გაძარტოსო და უდიდეს ღარიბ მსწავლულ კაცთათვის ფული შეგროვდესო, რომ ეგებ სიღატაკიდან გამოვიდნენო. ეს მეტად დიდის შატრით ემოწინილებოდა და ისხენიებდა იმ დროის ყველა გამორჩენილს მატრმატიკოსებს, ნამეტურ ლაგრანჟს, ლავლას და სხვებს.

ეს ცისა და დედა მიწის ცნობების შემკრებ-გამრკვევნი

მას უდიდეს მსოფლიო მძებრათ მიაჩნდა, ამათი მოძღვრების საშუალებით ბერის ძნელის საქმეების გაადვილებას თქვამდა, მაგალითად თუნდა ყველა ოკეანების შორის ერთის დიდის არხის გაყვანას და მით ყველა ზღვების შესართებას, ეს საქმე მას ისეთ საჭიროებათ მიაჩნდა, როგორც მასშინდელი მრავალს ცოდვილის რომის ეკლესიის დამდაბლება. როცა ნაზარეთ-ნმა ისურვა რომის ეკლესიის აღდგენა და გაფართობა, მასშინ სენ სიმონმა ერთი წესდება შეადგინა, ეს წესდება ნაზარეთის წარუდგინა და გამოუცხადა, რომ რომის ეკლესიის მაგიერ დააწესდეს მსოფლიო ეკლესია ნიუტონის საფლავსკო. ამ წესდებაში დატულია თეოლოგიური იდეა ახლის რეორგანიზაციისა.

მიშლეს მოწმობით სენ სიმონს ციხეში ყოფნის დროს გამოეცხადა ერთი ძალა, რომელმაც ასმინა შემდეგი: რომის ეკლესიის დავარდება, შერცხება იმას, რომ მას ბნელათ წარმოადგენენ. მსწავლელებს გარდა სხვა მოძღვრები არავინ იქმნება. ნიუტონი ხეძს გვერდით დავსვი, რომ მსოფლიო საქმე ერთათ განვავით და ყველა მნათობებს ბრძანება მივცეთ. იგი განავებს საქმის რცდა ერთის არჩეულის მსწავლეუბებით. მსწავლეულების და მნატვარ ხელელების ნება ქალებსაც მიეცემათ, რომ მათ რიცხვში იყვნენ. დამოუკიდებულება ყველასი ყველას არჩეულ ვირებთან. ნიუტონის საფლავსკედ დადგმულ ტაძრებს გარდა სხვა ტაძრები არ იქმნება. აქ ყველა ხალხი ივლის საფლავსკად, მის გარშემო იქმნება ქარხნები და სასწავლებლები. ქარხნებში მდიდრები და ღარიბები ერთად იმუშავებენ, მეცნიერების ხელმძღვანელობით, ყოველ ტაძარში თქვენ ნახავთ ნათლის მიმღენს მეცნიერებას და წუგდიად სადგურს იმ ვირებისას, რომელნიც ეწინააღმდეგებოდნენ. თეოლოგია გასუფთავების შემდეგ განდევნის მეტაფიზიკს, როგორც ასტრონომიამ ასტრო-

რეალლიასე მოახდინა, საკუთრებაც განაწილდება. ყველა თავის ნაწილს მიიღებს. ეს სიზმარი მან დაბეჭდა 1803 წელს.

ამის შემდეგ სენ სიმონმა დასწერა ერთი თხზულება, ნაზოლეონ პირველის პასუხათ, რომელშიაც გამოთქვა შემდეგი: ძველმა წმინტებამ დაგარჯა თავის მნიშვნელობა და ძალა, და თუ ახლამა მეცნიერებამ არ აღმოახერხებინა ახლის ბრწყინვალეების აზრდუნების მექანიზმი და საწმინტოება, უამისოდ ხალხი ძალე ერთი ერთმანეთს დაგლეჯს და ყველა თავის თავის დაიწყებს ბრძოლას. ამასე დიდი პოლემიკა მოუხდა იმ დროის სასულიერო პირებთან. მანც თავი გაიმართლა. ამის შემდეგ დაბეჭდა ერთი წიგნი: სადაც ამბობს, რომ საფრანგეთი უფრო ადვილად აიტანს და მოითმენს რომ მის პრინციპები, მოთვრები, მინასტრები და სამღვდელთა დასჯილ იქმნენ, სასტიკათ და თითქმის სიცოცხლითაც მოსპობილნი, თუ ესენი მტრები იქმნებიან სხვებისა და თავის ქვეყნის გენიალურის შვილების სიღატაკით შიმშილის კი უყურადღებოდ ვერ დასტოვებს. ამასე იმ დროის უმაღლეს საზოგადოებამ საჩივარი აუტყეს. მაგრამ სამართკულოში გამართლებულ იქმნა. 1821 წელს ამან დაბეჭდა მრეწველობის წერილების შესახებ. ერთ პარაგრაფში ამბობს: რომ მე ამას ვწერ მრეწველთა და მშრომელთა სასარგებლოდ და წინააღმდეგ კარის კაცთა და არისტოკრატთა.

ამან ძალე გამოსცა მეორე თავის თხზულება, სადაც საუბრობს, რომ ბევრნი წიქს გადადიან, როცა ამბობენ საფრანგეთის რეკოლიუციამ გაათავა და სრულად დააღწა ოკოდალურ რე უფლებანი. ამან კი არ გაუქმა, არამედ შეამცირა მის დედა აზრების პატივის ტემპი, რომელიც მათ ფარხლმად აჩსებობდა, ესლამ ამ პირებს პატივ საცემ ძალდუნება და უფლება სულ აღარ აქვთ, ჩემის ოქროთ მთელი ძალა

და ლტოლვილებს მრეწველობის დახმარებაზედ უნდა იქმნეს მიზნობრივი, ამის მეორებით დააჩნდება კეთილ მდგომარეობის და მყოფობის მუშაობა, ყველა მუშა ხელსახსნს უფლება ექნება, რომ მან თავის ნაშრომს მოუაროს. უზატრომოს და ეს გაცვალოს სხვა ნივთზე ისე, როგორც მისთვის იქმნება საჭირო, ასეთ ხეირან საზოგადო ს მრეწველობა საზოგადოებანი თუ დააჩნდებიან, მაშინ აღარც მართველობას მოუხდება დიდი შრომა. იგი მათი მოვლობელი იქმნება ზოლიტიკურათ, რიგანს შედამხედველობას გაუწევს, ხეიანის სასარგებლო საზოგადოების მექანიკური თვით უზატრომებს თავის თავსა, იგინი თვით განაგებენ, განაწესებენ უფლაფურს და თავიანთის მეტადინეობით ვიდევან წასწავენ აქმენ წინა.

ამის მხრივ სენ სიმონი და რებორტ რეენი ერთმანეთის თანხმა ზიკებათ ირიცხებოდნენ, რასაც ერთი ანგლიაში ეხატოდა ზოლიტიკურათ აგრეცელებდა, იმას მეორე საფრანგეთში დაადაბდა მწერლობის საშუალებით. თითქმის ამთიან რეცხება ერთმანეთს ემგზავსებიან. ერთმანეთის ცნობაც ქმნიან. ამის შემდეგ ს. სიმონმა დაბეჭდა რამდენიმე თხზულებანი და ერთ ნუმერი „რეგანიზატორისა“ სადაც დაბეჭდილია ერთი წერილი, რომელითაც სასტიკათ გაცხადეს საფრანგეთის ზოლიტიკურების. სხვა და სხვა ბორბორტ მოქმედებას, მათ მოვლობელობას და საკუთრების განონ-დებულებას, რაის გემამ ზიკებმა ს. სიმონს უჩავდეს, მაგრამ ეს განაჩთლებულ იქმნა, რადგანაც მტკიცედ ადგა იმას, რომ შეიყვარეთ და გაეყო ერთ ყველა თქვენი მოყვასნი, ვითარცა თავი თქვენა. რასაც უფას მოყვასი თავისი, ვინც შეკლის სხვას და ყველა იგი ერთმანეთს, ესენი ასრულებენ თავიანთ საკვადდებულ გრამაჯს განონ ვაფსა.

ამ წიგნში ს. სიმონი სასტიკათ მუსრავს საფრანგეთის სამხედრო წეს წყობილებას, ბურჟუაზიის უფლებას და მათ საკუთრებას, ესენი არაფერს არ მუშაობენ. მათი ქაღინი და კაცნი მთლეს თვეებს ცუდათ ატარებენ, მათი მუშაობა ერთ-მანეთში მიწვევ მღწვევას არის. ნეტა რათა ეს ასე, საიდგან მია უღიათ ამათ ეს უფლება? რომელის მეორებითაც მათში დამ-გვიდრებულა სიზარმაცე და მექთი ჭამა-სმა, ყველაფერი მარ მხარეულათ მოსდით სხვებისაგან, და სხვების ხელებით ნამუ-შავარი!

თუ კაცნი ხართ და წვერნი საზოგადოებისა, მაშინ იმუ-შავეთ, რომ თქვენ თქვენის ხედივით იმუშაოთ, თუ არა და შორს, იქით, სადაც ხალხი არ ცხოვრობს და სადაც თქვენ გვარ მუქთა ხალხს შეეფერებათ. ამ მუქთა ჭამის მეორებით თქვენ მტრები ხართ სხვა მშრომელ ხალხისა. მეცხრამეტე სა-უკუნემ შესაფერი ჰატვი უნდა სცეს მშრომელ ერის ნაშრომს... საცა ს. სიმონი მრწვევლობას იხსენიებს, იქ სულ მშრომე-ლი ხალხი იგულისხმება. ყოველ-ნაირის საქონლის თუ სხვა რამის ქონებითი და უფლებითი, ამას მოლოდ შრომა მია-ხნია. და შენ დაგრჩეს მამიშენისაგან საკუთრება, მოლოდთ შენ იუაკ მშრომელი, თუ არ შრომობ, მაშინ შენ არღვევ მეძვიდროებითი ძალას. ეს საკუთრებას არ უარს ყოფს-ხოლოდ მეძვიდროებითი უფლების მაგიერ სხვა გვარ ნათესა-ურ მეძვიდროება აქ სახეში მიღებული. მეძვიდროებითი უფ-ლება ღირსების მეორებით უნდა იქმნეს, ამის გამე ბევრმ, იმ დროის მწიჭლებმა ეს ცხარე კომუნისტათ აღიარეს.

გიდდენბრანდი სწერს, რომ ს. სიმონის კომუნიზმი სხვა საკუთრების კომუნისტებისაგან იმითი განიჩეოდა, რომ ყო-ველი ზირის სიცოცხლის დროს ეს ცხოვრებისათვის კერძო საკუთრებას არ უარს ყოფს. ე. ი. ყოველ ზირს თავის

დაკუთრება თავის სიტყვების დროს სულში უნდა ეკავოს, როცა ეს კვდება, მისი საკუთრება შეიღოს კი არ ეძლევა, არამედ სახემწიფოსათ, როდესაც სახემწიფო მიიღებს ამას, ეს მოსძებნის ხეირიანს და სასარგებლო მშრომელს და იგი მას დააჯილდოებს იმდენ შეძლებით ანუ მიწით რამდენითაც იქმნება საჭიროყო. დაბადება კაცს არ უნდა ანიჭებდეს ზარმაცობას, მუქთათ ყოფნას და ჭამის უფლებასა. მიცვალებულის შემდეგ ქონება ისევე მიცვალებულის პატრონს ნუ რჩება. ამ დარჩენილ მამულს მართველობამ უნდა მიაქციოს ყურადღება და დაეპატრონოს. ესენი ამის გამო სხვა და სხვა მხარეში აარსებენ სხვა და სხვა ბანკებს, ესენი ეჭვმიტანების ერთ ტენტრალურს ბანკს. აქ ანაწილებენ კანონებით ყველაფერს. მუღლებების პირობები რჩება იმ კანონით, როგორც ის არსებობს საეკლესიო წესების თანხმით, ამის აზრით ყველაფერი უნდა არსებობდეს, მაგრამ ყველანი მწარმოებელი და მშრომელები უნდა იყვნენ. მხოლოდ მუშაობის საშუალებით შეიძლება საზოგადო სიკეთის აღორძინება, ამ აზროვნების მექონმა ს. სიმონმა თვით კაროლსაც კი მიმართა ასე, შენ შეუერთდი ამათ, უარ ჰყავ უქმ მულაზავი წოდების მიჯარველობა, მეგობრობა მათი, კანონ მღებლობა და სამხედრო მოძრაობა.

ამას სრული იმედი ქონდა, რომ ამისთანა შრომით და მრეწველობით ხალხში დაარსდება ხეირიანი წესები, ამის გამო ბევრნი მას გაოცებით უმიჯრდნენ, ვასუსსაც სთხოვდნენ, ამის ვასუსი და ახსნა ყოველთვის ის იყო, რომ მრეწველობით და ხეირიანის შრომით რა გვარი ძირითადი ეკონომიური ცვლილება მოხდება და მით კრი როგორ დაწინაურდება თავის ზნეობით და ეკონომიურის განვითარების მხარეებითა ამის შესახებ მან ერთ თავის თხზულებაშიაც შეახსენა,

მელსაც სახელად „ახალი ქრისტიანობა“ ეწოდება. ეს გამოაქვეყნა 1827 წელს, ამან დიდი ბჭობა და აღიარებითი გამოიწვია სხვა და სხვა მწერალთა დასთა შორის. ამ წიგნით მან ქრისტიანებს ასძინა, როგორც მრწვეულობამ და შრომამ უნდა დაწინაურდეს საზოგადოებანი თავის ცხოვრებით და თვითსიყვარულის მხარებით, აგრეთვე ქრისტიანობა არის მოკვლე, რომ მან აღადგინოს კრძი მოყვასთა სიყვარული და ერთმანეთის დასმარება, საწმინტებამ უნდა მოამზადოს კრი და მათში ის აზრი უნდა ჩანეკდეს, რომ იგინი მიესწრათოდენ უდადეს მიზნისკენ და მის საშუალებით დაწინაურდეს დაჩაგრულის კრის დგომარება.

მეთხუთმეტე საუკუნის შემდეგადამ კაცობრიობამ წინ წადა ფეხი, მან ყველა მეცნიერებაზედ ნათელი და სწორი შესედულობა მიიღო. რაც ამ დრომდის სხვებისთვის საეჭვო იყო, ის შემდეგში ფარდა ახდილ ჭეშმარიტებათ გარდაიქცა. მან დიდი წარმატება გამოიჩინა მატემატიკაში, ფიზიკაში, ხიმიაში, ფიზიოლოგიაში, მაგრამ ამ მეცნიერებზედ ბევრათ უსაჭიროეს სწავლათ უნდა ჩათვალოს ის მეცნიერება, რომელსაც მიზნათ და საგნათ საზოგადოების ხეირიანი ცხოვრების წესები აქვს მიღებული, ამ მოძღვრების თანხმათ სწავლა წინათვე აღორძინდა, მაგრამ საუბედურათ ეს მოძღვრება ფიზიკურის და მატემატიკურის მოზღვრების წინააღმდეგ იყო დაყენებული!.. თუმცა რიგიანის ძმობის სიყვარულის დედა აზრები თერამეტ საუკუნის წინათ გამოითქვან, მას შემდეგ ბევრი გენიოსებიც ებრძოდნენ ამის შესახებ განვითარებასა, მაგრამ მათ ამზედ უკეთესი ვერა მოიგონესრა. რადა კრძა დაკარგა ამ დედა აზრების პატივის ცემა, რადა მათ ჭეშმარიტებას აჭყარეს გული, მის შემდეგ მათ სულიერს მსარქებს სხვა სხვა პატონები გაუჩნდნენ, ფიზიკურს შრომას სამღვდე-

ლოება, რომელიც თავის დროს მხოლოდ თეოლოგიურის მხარეების განვითარების პოლიტიკას ახმატებდა. მით წინა- დედე იყო საწყალ ხალხის და მათ ცხოვრების გაუმჯობესებისა. ამას გარდა იგი ქადაგებდა განდევნებას, ურბე- და კაცობის თესვის მოკვლას და დიდის ტანჯვით სიწინ- დის დაცვას. ახალს დროში კი ახალს მეცნიერთა მეხებით აღმოჩინდა ნათელი და რიგიანი მეცნიერება და წინ მსუფ- ლობა მატემატიკის, ფიზიკის, ასტრონომიის და სხვების. მაგრამ ამის შემდეგ აღმოჩინდა ორნაირი მეცადინეობა: სა- ზოგადოებრივი და სახელმწიფო, რომელიც ძრეულ წინააღ- დეგ წავიდნენ ერთი ერთმანეთის: სახელმწიფოს და სამდე- ლობას ძველათ დროებითი ეკავათ უფლება ხელში, ესლა მათ სამუდამო უფლება მიიღეს და სულერი უფლებაც. ეკავათ მათ, თუ ესენი ხალხში ქრისტეს მოძღვრების თანხმით ერ- თმანეთის სიუკარულს გააკრტელებენ. დეერთი, ამბობს იგი სისტემატიურათ არ გამოთქვამს თავის უფლებას, რომ მას საწმუნობა სხვა და სხვა აზრებზე დაემყარებინა. უკვლა ამის უფლებანი გამოთქვა ერთის დედა აზრით, რომე- ლსაც სხვა და სხვა ერის საწმუნობის უმთავრეს გამოთქმუ- ლებაშია ც-კი ვხედამთ. ნამეტურ ქრისტიანობაში, რომ გი- უკარდეთ თქვენი ძმები და ერთმანეთს პატრის სტემდეთ, დედა- მიწაზედ ხეიანიის წესებით ცხოვრებას ნატრობდეთ. ამისი არ აღმსრულებენი წინააღდეგნი იქმნებიან პატროსნურის საწ- მუნობისა.

ამ აზრით შეხურულმა სენ სიმონმა კათოლიკის და პრეტესტანტის საწმუნობასაც შეეს, ეს უარს ჰყოფს ამათ ღირსებას და მნიშვნელობას, პირველათ მიტომ, რადგანაც „ესენი საერო ემაწვილებს მეტათ რყვნიანო, მათ გონებას უფუტებენ უხილავ ძალების ქადაგებითო, მთელი

წელიწადები სულ ბოდვით ჭყავთ დაბანდებულნი, სემენარი-
ლებსაც სომ მეტის იესუიტობით გონებას უბნელებენ და
უმასინჯებენ, რას მეოხებითაც ესენი ისეთ უსერიო მ-
ძღვრებად გამოდინან, რომ მათ ნათელი შესედულების და
განვითარების ანაფერი წარმოდგენა აქეთა. ესენი ხალხის-
თვის უსარგებლანი არიან, რადგანაც ამათ შეცდომა დაძ-
ტვიტეს საფილსოფილო საქმის მართვაშია, ამიტომ რომ
ეგრძობის სასულემწიფოებში ყველასევე ცუდი სამართველო რ-
მის ეკლესიას აქვს, რომელმაც ქრისტიანობის წინააღმდეგ
ინკვიზიცია და იესუიტობა დააფუძნა. ზრტესტანტიზმსაც
არა მცირედ ჭკიცხავს, თუცა ლუტერის კრიტიკოსი ჭეშმა-
რით ქრისტიანობის დედა აზრების აღმომჩინებისათვის დიდ
მნიშვნელობას აწერს მას.

ამ თხუზულების უმთავრესი მიზანი ისაა, რომ დედა-
მიწასევე გავრცელდეს ქრისტეს მცნება, ამ მცნებამ დაარსოს
თანასწორებრივი სრულ თავისუფალი ძეობა, რადგანაც
დღეს ერი რჩევილია შესდგება. ე. ი. მონათა და
ბატონათა. ახლა ამის მაგიერ უნდა გავრცელდეს და აღმ-
ომჩინდეს საზოგადოებრივი სარწმუნოება, თანასწორობა და
ძმობა. გილდენბრანდი ამბობს: „უნდა მეცადინეობდნენ სა-
წყალო ხალხის დასმარებას, ზნეობითი და გონებითი ამაღლე-
ბასა,“ ახალმა ქრისტიანობამ უნდა თავი მოუყაროს ყველ-
აწოდების ერს ერთათ, მეცნიერებს, ფილოსოფებს, არტიტებს
ხელოსნებს და ყველა ესენი მან ერთ ძმობათ უნდა აქციოს,
ერთ ჭეშმარიტს ძმურის აზრებით უნდა ასულდგმულს;
ამანვე ყველასევე უზიარესი მნიშვნელობა მეცნიერებას უნდა
მიანიჭოს. ს. სიმონი ვიდეკ აზიარებდა სხვა და სხვა თხუ-
ზულების წერას, მაგრამ ეს კედარ მოასწრო, ამ თხუზულების
გათავების შემდეგ ძრიულ ძალე გარდაიცვალა. ის კი უნდა

ვსთქვათ, რომ ამ გვარის მოძღვრების ცნობები მან თავის სხვა ნაწერებშიაც განავრცო. ბევრნი სწერენ, რომ ს. სიმონმა თუძე ბევრი აწაფეო გააკეთა, მაგრამ რაც გააკეთა, ამის მშრალელი ერის ისტორიაში დიდი მნიშვნელობა აქვს. ამის ნეტარება ის იყო, რომ გავრცელებულიყო ხერხიანი მსოფლიო ძიება, ამ ძიებას ჰქონდა თავის საზოგადო პარლამენტი და პარლამენტალური წესები, ამის მეხებით დამკვიდრებულიყო შრომის განაწილება, რომ ყველა პირს ის შრომა მიეღო, რის გაკეთებაც იმას შეეძლო. რისთვისაც ის განანიერათ იქმნებოდა დაჯილდოვებული და რომლის მეხებითაც ის კარგათ იცხოვრებდა, ახლის ქრისტიანობის თანხმით ძიების დაწყება იმიტომ არის საჭირო, რადგანაც პირვენი დამკვიდრდა, მან თავის მოძღვრების ბევრი რამ დაკარგა და სულ წინააღმდეგადად შეიცვალა.

შტეინი სწერს, რომ: სიმონს ბევრი შესანიშნავი თხზულებები ეკუთვნის, სხვათა შორის ამის თხზულებებში გამოჩენილია ისტორია მრეწველობის სისტემისა, რომელიც სამ ტომათა დაბეჭდილი, 1822 წელს, ამის შესახებ ბევრს ყურნალ-გაზრებშიცკი სჯიდნენ და ემტერებოდნენ. ყველასევე მეტათ ამის ჯვარი ჩაიყოლა სამღვდელთებამ, რომელნიც ს. სიმონმა მთელის თვისის მოძღვრების მეტადინეობის და მოქმედების მოლაპარაკეთ აღიარა. თავის დროის კვლავთ ს. სიმონმა ბევრს რამეს დაარტყა მენი და ბევრს უსწორ მასწორ წესებს დასაო თავის მოძღვრების მეტადე ბეჭდი. დღესაც კიდე ისე ვინმე ძეგალი არ დასწერს რასმე წერილს, რომ ს. სიმონის დროის სახემწიფოის, საზოგადოების, და თუ სხვა რამის საუბარში ამის სახელის მოგონება არ მოუხდეს და მის მოძღვრების მანდობლივ გაჩერება...

ახა ახლად ვნახეთ თუ ასეთი პირი რა რიგ სიღატაკებში ჩავარდნილა და როგორ გარდაცვლილა. ერთ დროს ეს სიამოვნების მდიდარი გვარის კაცი ისეთ სიღატაკეში ჩავარდა, რომ მის წარმოდგენა აჩავის შექმლებოდა, თვით ესეც ისეთი თავ მოუვარე ყოფილა, რომ თავის სიღატაკის ცნობებს აჩავის ატყობინებდა, ამას ერთი მხრით ენატრებოდა კიდევ რომ გამოეცადნა სიღატაკის ბრჭყალები, მთელი თვეები ისე გადიოდა, რომ ეს ხმელა ზურის და წყალის მეტს ვეჭვას მოულობდა, რამდენიც ხანი გადიოდა იმდენი უფრო დიდ სიღატაკეში ვარდებოდა და ამავ სიღატაკის დროს მისგან წვრილი ნაშრონი გროშებიც მისგანვე დაბეჭდილ წიგნებზედ მიდიოდა, უკანასკნელ იქამდის მიახწია, რომ გარდაწყვიტა თავის მოკვლა. ეს მეორეთ იყო მისგან, ზატარობისას ცოფიან ძაღლმა უკბინა მას და ფიქრობდა ეს, როგორც გავცოფდები თუ არა, მაშინათვე თავს მოვიკლამო, უკანასკნელათ მას თავის მოკვლა სიღატაკისაგან მოუხდა. ეს შემთხვევა მასში გამოწვეულ იქმნა მიტომ, რადგანაც მას მოხუბრდა საცოცხლე ბეგრის შამშილით, სიცვიით, აქედ იქით თრეკით და სხვების შეწუხებით. მეუო რაც ვიცოცხლე, მეუო რაც ვიტანჯეო, ამას როგორც ხანს ბოლო არ აქნო, მე მივცემ ბოლოსო, ცხრას მარტს, 1823 წელს, გარდაწყვიტა თავის მოკვლა, დანიშნა სიკვდილის წუთი და თვით დაჯდა საქმეზედ, ამ დროს ის გონება შეუშლელი იყო. საათი მიუახლოვდა სიკვდილი დროს, მაგრამ ეს არ შინდებოდა, დანიშნული დრო მოვიდა, ს. სიმონი დამახას ირტყამს თავში, მაგრამ გარტყმა ისე მოუხდა, რომ ტყუია ტკინს ვერ მოხვდა, აჩაფერი ახაჩაა, მასთან შეცვივდნენ მისი მეგობრები, სხვათა შორის ოგუსტ კონტიც, ნახეს სენ-სიმონი სისხლში მოსვრილი, ექიმი მოიუფანეს, აზურცა დაუწეეს, საფანტების ამოსაღებათ, მაგრამ ვერ ამოუღეს, თავში დარჩა ექვსი საფანტი.

ყველას ეგონა ს. სიმონი მოკვდებოდა, მაგრამ არ მოკვდა; მოღონიერდა, წამლობით კარგათ გახდა, ამის შემდეგ უფრო ერთგულათ მოჰყვიადა ხელი თავის სამეცნიერო მუშაობას, დიდ ხანს კი ველად შესძლო, ამას ძრეულ რცხვენოდა, რომ თავის მოკვლა გავბედე და ვერ კი მოვახერხეო. ორი წლის შემდეგ ლოგინათ ჩავარდა და ამ დროს ნათლათ დაწმუნდა, რომ მის მოღვაწეობის დედა აზრები არ დაღუბულიყვნენ. მალე ძალიან შეწუხდა, ეჭიმი მოუყვანეს. ამან ჰკითხა მას: — როგორ ხართ, სატკივარი ხომ აღარ გაწუხებთ? — არაო. მიუგო ს. სიმონმა და ეჭიმი გაისტუმრა. შემდეგ ამის მან დაიბნა თავის მოწაფეები და მეგობრები. საუბარი დაუწყო და ბოლოს უთხრა: — „თორმეტის დღის განმავლობაში, მე ვთვითქობდი ჩვენის ყუენაღის მდგომარეობას, თუ როგორ უნდა წავიდეს მოძავალში, თუმც მე ვწავლობ და წვალებით ვკვდები, მაგრამ სამი საათია მას შემდეგ რაც მე ვთვითქობ, რომ ავისნათ თქვენ ჩემი მიზანი და აზრები გაგაცნოთ.

თქვენ მიუხაზლოდით იმ ხანას, როდესაც გონიერათ მოსაზრებულნი სიმძლავრენი გამოსტყემენ ხეირანს შემდეგს, ნაყოფი დამწითდა, თქვენ მოკრიფეთ იგი, ახალი მოძღვრებ, მალე არ იქმნება ცნობილი და მიღებული, ხალხი ფიქრობს რომ ყველა საწმუნოებრივი წესდებანი უნდა დაეცეს, რადგანაც დამკიცებულთა სიმკვიდრე კათოლიკის ეკლესიისაო, ისინი სტდებიან, საწმუნოება არ აღმოიფხვრება, მხოლოდ ათ სხვა სახეს და მიმართვას მიიღებს, თქვენ ნუ დაივიწყებთ, რომ უდიდეს საქმეების მოხდენისთვის კაცმა დიდი სუფგრძელება უნდა იქონიოს, მთელი ჩემი მეცადინეობა და ბრძოლა გამონსატება შემდეგით: „დაცულ იქმნეს ყოველი პირის ღირსება და უფლებები მის ცოდნის კვალბაზე“ ს. სიმონმა რამდენიმე წუთი ჩუმათ გაატარა, მერე მოძაკვდავის პირით

წამოიღულა:— „არ გავა ორმოცდა ოთხი სხათი ჩვენის წიგ-
ნის მეორე გამოცემიდან, რომ შრომელთ ერის შემდეგი ბედი
დამტკიცდება, მომავალი ჩვენია, ამას ფიქრი არ უნდა, რა-
გორც ბევრი რამ ძველ წეს-ჩვეულებანი დაკარდა და მის მს-
გიერ ახალი გაბწეინდა, ისე ეს აღორძინდება მომავალში,
დიდებულ მეცნიერ ზიარების მეხსებით“. და მიიცვალა 19
მაისს, 1825 წელს. 66 წლისა.

ამის გარდაცვალება ბუკრისთვის დიდს საყურადღებოდ
გარდიქცა, ყველა წოდების ერში და საზოგადოებაში დიდი
საუბარი ატყდა. შემდეგ ამის ს. სიმონის მოწაფეები ერთათ
შეკრიბნენ, ამათ დაანსეს ერთი გაზეთი, რომლის უმთავრეს
აზრს ს. სიმონის მოძღვრების ღაღადებას შეადგენდა, ამ გა-
ზეთით იმ დროის საფრანგეთის ერზედ დიდი ზედ გავლენა
მოახდინეს: ესენი ქადაგებდნენ კაცთ მოყვარებას, ქრისტიანო-
ბის სისუფთავეს, უნივერსალურს ეკლესიას, ანათლებდნენ მე-
ცნიერებას, მრეწველობას, შრომას, აზროვნებას და ამავის
ეკლესიაში ჭზობებდნენ სუფთა წესწილობილების წესდებას. ყვე-
ლაფერი სუფთა სახემწიფოს უნდა ეკუთვნოდეს. სასულიერო
ზიარების გარდა შეიძლება საერო ზიარებაც იქმნენ: ესენი შე-
იძლება იქმნენ უმაღლეს განონ მღებლებათაც. ბუკრის ქადა-
გების შემდეგ ამათ ისურვეს ს. სიმონის მოძღვრების დედა
აზრების შესრულება ზნაკტიკულის მხარების საშუალებით.
ამათ დააფუძნეს სხვა და სხვა ძმობანი, რომელთა არსებობა-
ნიც სხვა და სხვა მიზეზების გამო 1832 წლამდინ გასტანა,
რადგანაც მართველობამ ს. სიმონის უფროსი მოწაფე სა-
მართალში მისცა და დააპატიმრა. ამის გამო ს. სიმონის
აზრები დაეცა.

მართველობას გარდა საკმარისად მტრობით უმხრდა
შემდებელი ბურჟუაზიაც, ესენი ამ მოძღვრებაში ხედავდნენ

წმინდა კომუნარულს აზროვნებას, სადაც ვითომც ზ მათის
ფიქრით რიგიანი და ქვეყნის წინ წამყვანი აწათფერი მოსჩინდა.
სენ სიმონის მოწაფეებს ბევრი რამ სიკეთე სურდათ იმ დრო-
ის საფრანგეთის საწყაფი ხალხისთვის, რომელნიც შიმშილის
მეოხებით ცხარეს ცრემლებით მისტირდნენ თვის შავს ბედს
და უხეირო წესების უხეირო განიხებს, მაგრამ საუბედურათ
ამ მოძღვართ დრო და ხანი არ დასცალდათ. ბევრნი ამათ
წინ ელობებოდნენ კიდევ, ვინ იცის რა დანაშაურობას არ სწა-
მებდენ მათ: ოჯახის დაცემას, გახრწნას, ოჯახის უფროსის
პირის სიკვდილის შემდეგ მთელის ოჯახის წევრთა დაცემას
და რამდენ კიდევ სხვას, მაგრამ ეს არ არის შესაწყნარისი.
ეს მოგონებულ იქმნა სენ სიმონის მოძღვრობის საგნით სა-
ფრანგეთის სხვა და სხვა ბურჟუაზიის ეკონომისტებისაგან,
რომელნიც თავიანთის ეროვნების პატივ საცემს წესდებას
პოლიტიკურს ეკონომიასშიც საჭიროებდნენ. რიგიანი საგვარ-
ტომო წესდების შეტანა არამც თუ პოლიტიკურს ეკონომიასში,
არამედ სხვა მეცნიერებაშიაც ვი არა დაუშავდება რა, თუკი მას
საგნათ რიგიანი მიმართულება ექმნება და არა მკნებელი და სა-
გნით რიგიანის მოძრაობისა, ამ მოსაზრობას მკაცრათ
არღვედენ წინეთ და არღვევენ დღესაც.

ზ. ჭ.

სხვა და სხვა მიხედვის გამო, ეს წიგნაკი, დამწერის აქ არ ყოფნის დროს დაიბეჭდა და ამიტომ შიგ მრავალი შეცდომები და ცუდილებანი მოხდა, რასაც გამოც ბოდიშს ვინდით.

